

8. Авер'янов В. Б. Компетенція / В. Б. Авер'янов // Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2007. – С. 373.
9. Там само.
10. Карташкин В. А. Международное право и мировой порядок в XXI веке / В. А. Карташкин // Юрист-международник. – 2005. – № 1. – С. 2.
11. Шемшученко Ю. С. Повноваження // Великий енциклопедичний юридичний словник. – С. 639.
12. Там само.
13. Функция // Словарь иностранных слов. – 18-е изд., стер. – М. : Русский язык, 1989. – С. 556.
14. Денисов В. Н. Рада Безпеки ООН / В. Н. Денисов // Великий енциклопедичний юридичний словник. – С. 749.
15. Див.: Денисов В.Н. Принцип вирішення міжнародних спорів мирними засобами / В.Н. Денисов // Великий енциклопедичний юридичний словник. – С. 717.
16. Там само.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2011 р.

Y. Godovanik

**LEGAL ANALYSIS of JURISDICTION of SECURITY of UNO COUNCIL IN
RELATION TO MAINTENANCE of the INTERNATIONAL WORLD AND SAFETY**

The article is dedicated to the low researching of the UN Security Council competition as an international law analysis its functions and powers by the international peace and security keeping up and it is an integral part of the completed researching of the UN Security Council's international law status and reforming actual problems.

УДК 346.91(477)

Н. В. Іванюта

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ НА СТАДІЯХ
ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА**

У науковій статті досліджені питання щодо визначення особливостей забезпечення позову на стадіях господарського судочинства.

Ключові слова: *забезпечення позову, стадія господарського судочинства, заходи до забезпечення позову, виконавче провадження.*

Постановка проблеми. Основною метою судочинства в господарському суді є захист порушених або оспорюваних прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб. Для реалізації вказаної мети служить, у тому числі й інститут вжиття заходів до забезпечення позову, який повинен гарантувати належне виконання судових рішень і запобігати спричиненню значного збитку заявникові. Як показує аналіз наукових джерел, а також матеріалів судової практики, спільність в поглядах представників юридичної думки щодо тлумачення норм відносно забезпечення позову, спостерігається не завжди. З урахуванням цієї обставини інститут забезпечення позову в господарському судочинстві заслуговує на окрему увагу з метою розробки стандартів тлумачення й єдності правозастосування даних норм. Треба підкреслити, що господарське процесуальне законодавство в останні десятиліття зазнало істотних змін і продовжує активно розвиватися. Також удосконалення потребує і окремі інститути господарського процесуального законодавства, а саме інститут забезпечення позову

стосовно удосконалення його окремих норм та юридичної техніки щодо порядку розгляду забезпечення позову господарськими судами, можливості забезпечення позову на тих чи інших стадіях господарського судочинства. Саме від цього залежатиме правильне застосування норм, які мають принципове значення для реальної реалізації заходів до забезпечення позову.

Отже, проблема визначення деяких особливостей забезпечення позову на стадіях господарського судочинства стає надзвичайно актуальною і заслуговує на окреме вивчення. Деякі аспекти, пов'язані з забезпеченням позову, були розглянуті такими вченими як І.С. Денісов, Я.О. Львов, Т.Б. Юсупов, І. Опадчий, Є.О. Харітонов, В. Е. Беяневич тощо.

Метою статті є дослідження особливостей забезпечення позову на стадіях господарського судочинства й окреслення основних недоліків, розроблення нових положень щодо удосконалення.

Господарське судочинство представляє собою чітко визначену систему, а не просто сукупність дій, урегульованих нормами господарського процесуального права. Діяльність господарського суду з розгляду й вирішення підвідомчих йому спорів здійснюється в певній логічній послідовності згідно встановленим стадіям судочинства. Процесуальні дії, які здійснюють учасники господарського судочинства, залежно від їх мети та змісту, складають стадії господарського судочинства. В кожній стадії процесуальні відносини носять специфічний характер, який визначається об'єктом цих відносин, суб'єктом складом учасників на кожній стадії, змістом і метою процесуальних дій [1, с. 145]. Треба підкреслити, що юридичного визначення поняття «стадія процесу» в сучасному законодавстві не має, в результаті чого існує багато неоднозначних тлумачень. Але в залежності від тлумачення поняття «стадія процесу» можна по-різному визначити процесуальні рамки застосування заходів до забезпечення позову господарським судом.

Процесуалісти майже одногосно погоджуються з тим, що стадією процесу називається його певна частина, об'єднана сукупністю процесуальних дій, спрямованих на досягнення самостійної (остаточної) цілі [2, с. 25]. При цьому відсутня єдність в розподілі відповідного судочинства на стадії. Ряд авторів, стверджують, що, наприклад, цивільний процес поділяється на такі стадії: 1) провадження в суді першої інстанції; 2) провадження в суді другої інстанції; 3) провадження з перегляду рішень, ухвал і постанов у порядку нагляду; 4) провадження з перегляду рішень, ухвал і постанов за нововиявленими обставинами; 5) виконавче провадження [3, с. 15]. В. М. Шерстюк вважає, що цивільний процес складається тільки з двох стадій: провадження в судах першої інстанції і провадження з перегляду судових актів [4, с. 16]. Ю. К. Осипов виділяв сім стадій: 1) порушення справи; 2) підготовка справи до судового розгляду; 3) судовий розгляд і прийняття по ньому відповідної судової постанови; 4) касаційна перевірка рішень і ухвал, що не вступили в законну силу; 5) перегляд що вступили в законну силу рішень, ухвал і постанов у порядку нагляду; 6) перегляд що вступили в законну силу рішень, ухвал і постанов за нововиявленими обставинами; 7) виконання судових рішень, ухвал і постанов [5, с. 130]. І. А. Балюк в господарському судочинстві визначає наступні стадії: порушення провадження у справі; підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду; судовий розгляд; перевірка законності й обґрунтованості судових рішень господарських судів: перегляд судових рішень в апеляційному порядку; перегляд судових рішень у касаційному порядку; перегляд рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами; стадія виконання судових рішень [1, с. 146].

Відповідно до ст. 66 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК України) забезпечення позову допускається в будь-якій стадії провадження у справі,

якщо невжиття таких заходів може ускладнити чи зробити неможливим виконання рішення господарського суду [6]. Таке неоднозначне формулювання дає підстави для існування різних позицій щодо питання – коли господарським судом можуть бути вжиті заходи до забезпечення позову. Один підхід зводиться до того, що забезпечення позову може застосовуватися в будь-якій стадії господарського судочинства, принаймні, в суді першої, апеляційної та касаційної інстанцій. В. В. Ярков не виключає можливість прийняття забезпечувальних заходів в апеляційній інстанції, виходячи з поняття стадії процесу, а також з урахуванням того, що главою 34 Арбітражного процесуального кодексу Російської Федерації (далі – АПК РФ) не передбачено заборону на прийняття забезпечувальних заходів в апеляційній інстанції [7, с. 238]. Крім того, таке розуміння норми ГПК України визначено в п.2. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України, а саме: забезпечення позову як засіб запобігання можливим порушенням майнових прав чи охоронюваних законом інтересів юридичної або фізичної особи може застосовуватись як за основним, так і за зустрічним позовом на будь-якій стадії процесу, включаючи перегляд рішення, ухвали, постанови (в подальшому – рішення) в апеляційному або у касаційному порядку [8].

Інша точка зору зводиться до того, що питання про забезпечення позову може бути поставлене лише в суді першої інстанції і лише до прийняття ним судового акту, завершального провадження в даному суді [9, с. 262]. В. М. Шерстюк вважає, що заходи можуть бути прийняті тільки в суді першої інстанції [10, с. 78].

Деякі автори звертають увагу на те, що забезпечення позову можливе лише після прийняття суддею позовної заяви, тобто після винесення ухвали про порушення провадження у справі в суді першої інстанції [11, с. 32]. Не можливо не погодитись з даною думкою. Крім того, в ГПК України вперше про можливість вжиття заходів до забезпечення позову вказується на стадії підготовки справи до розгляду. Ст. 65 ГПК України закріплює можливість з метою забезпечення правильного та своєчасного вирішення господарського спору суддею з підготовці справи до розгляду вирішити питання про вжиття заходів до забезпечення позову. Необхідність вжиття заходів до забезпечення позову на стадії підготовки справи до розгляду обґрунтовується забезпеченням ефективності забезпечення позову, тому що це в багатьох випадках залежить від часу вирішення питання про таке вжиття. Тобто, суду надано право на вирішення питання вжиття заходів щодо забезпечення позову до початку розгляду справи по суті. Це дуже важливо, оскільки своєчасне застосування заходів до забезпечення позову спрямовано на подальше виконання судового рішення.

Вважаємо, що при вирішенні зазначеного питання необхідно виходити з таких положень. По-перше, ГПК України закріплює, що заходи до забезпечення позову допускаються на будь-якій стадії процесу, а значить, при розгляді справи судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій, а також на стадії перегляду рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами. Це обґрунтовується тим, що відповідно з ст. 99 ГПК України в апеляційній інстанції справи переглядаються за правилами розгляду цих справ у першій інстанції з урахуванням особливостей. Апеляційний господарський суд, переглядаючи рішення в апеляційному порядку, користується правами, наданими суду першої інстанції. Ст. 111-5 ГПК України закріплює, що у касаційній інстанції скарга розглядається за правилами розгляду справи у суді першої інстанції за винятком процесуальних дій, пов'язаних із встановленням обставин справи та їх доказуванням. Касаційна інстанція використовує процесуальні права суду першої інстанції виключно для перевірки юридичної оцінки обставин справи та повноти їх встановлення у рішенні або постанові господарського суду. В ст. 114 ГПК України закріплено, що рішення і ухвали, які набрали законної сили і прийняті судом першої інстанції, переглядаються господарським судом, який

прийняв ці судові рішення. Перегляд за нововиявленими обставинами постанов і ухвал апеляційної і касаційної інстанції, якими змінено або скасовано судові рішення суду першої інстанції, здійснюється судом тієї інстанції, яким змінено або прийнято нове судові рішення. Тобто на стадії апеляційного, касаційного розгляду та перегляду рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами розгляд справ здійснюється за правилами провадження першої інстанції (з урахуванням визначених особливостей), а можливість вжиття забезпечення позову є одним з таких правил.

По-друге, заява про вжиття заходів до забезпечення позову може бути подана до прийняття судового акту, яким закінчується розгляд справи по суті у відповідній інстанції. Забезпечення позову після порушення виконавчого провадження виключено через існування рішення суду, що вступило в законну силу. Відповідно до закону України від 21 квітня 1999 року № 606-XIV «Про виконавче провадження» виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів (посадових осіб) – це сукупність дій органів і посадових осіб (державна виконавча служба, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України.), визначених у цьому Законі, що спрямовані на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які провадяться на підставах, в межах повноважень та у спосіб, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону та інших законів, а також рішеннями, що відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню [12]. Тобто, виходячи зі змісту виконавчого провадження та його суб'єктного складу забезпечення позову на даній стадії неможливе.

По-третє, якщо забезпечення позову можливе на будь-якій стадії судочинства, то вказівка на суд, який розглядає питання про прийняття заходів до забезпечення позову, якщо справа знаходиться на розгляді в апеляційній чи касаційній інстанціях, в ГПК України відсутня. Вважаємо, вирішення питання про прийняття заходів до забезпечення позову – компетенція того суду, в якому справа знаходиться на розгляді. Саме в цьому суді знаходяться матеріали справи, відповідно, тільки цей суд може вирішити питання про наявність або відсутність підстав для забезпечення позову. В. Анохін вважає, що повинен діяти принцип процесуальної економії та ефективності застосування законодавства, оскільки абсолютно недоцільно передавати на розгляд суду першої інстанції заяву про застосування забезпечувальних заходів, подані в будь-яку з перевіряючих інстанцій системи арбітражних судів. Для застосування заходів щодо забезпечення позову суду слід переконатися у прийнятті позовної заяви до провадження суду і в тому, що рішення у справі не вступило в законну силу [13, с. 7].

На підставі вищезазначеного можливо зробити такі висновки:

- заходи до забезпечення позову допускаються на будь-якій стадії господарського судочинства, тобто при розгляді справи господарськими судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій, а також на стадії перегляду рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами;

- заява про вжиття заходів до забезпечення позову може бути подана до прийняття судового акту, яким закінчується розгляд справи по суті у відповідній інстанції. Забезпечення позову після порушення виконавчого провадження неможливе через існування рішення суду, що вступило в законну силу;

- вирішення питання про прийняття заходів до забезпечення позову – компетенція того суду, в якому справа знаходиться на розгляді, так як в цьому суді знаходяться матеріали справи, відповідно, тільки цей суд може вирішити питання про наявність або відсутність підстав для забезпечення позову.

Список використаної літератури

1. Балюк І. А. Господарське процесуальне право : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І. А. Балюк. – К., 2002. – 248 с.
2. Шакарян М. С. Гражданское процессуальное право России : учебник для вузов / М. С. Шакарян. – М. : Былина, 1998. – 504 с.
3. Советский гражданский процесс / под ред. К. И. Комисарова, В. М. Семенова. – М., 1978. – С. 15.
4. Шерстюк В. М. Система советского гражданского процессуального права : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / В. М. Шерстюк. – М., 1982. – С. 16–19.
5. Елисейкин П. Ф. Подведомственность юридических дел / П. Ф. Елисейкин, Ю. К. Осипов. – Свердловск, 1973. – 124 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 6 листоп. 1991 р. №1798-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 66.
7. Ярков В. В. Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации (постатейный) / В. В. Ярков. – М., 2003. – С. 238.
8. Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову : Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 № 02-5/611 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_611800-94
9. Михалина Ю. А. Основания принятия обеспечительных мер как гарантии соблюдения прав и законных интересов участников спорного правоотношения / Ю. А. Михалина // Современные гуманитарные исследования. – 2006. – № 2(9). – С. 261–264.
10. Шерстюк В. М. Новые положения третьего Арбитражного процессуального кодекса Российской Федерации / В. М. Шерстюк. – М., 2003. – С. 78.
11. Грось Л. А. О проблемах исполнительного производства и связанных с ним / Л. А. Грось // Арбитражный и гражданский процесс. – 2001. – № 6. – С. 32.
12. Про виконавче провадження [Електронний ресурс] : Закон України прийнятий Верховною Радою України 21 квітня 1999 р. № 606-XIV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=606-14>
13. Анохин В. Обеспечительные меры как способ защиты прав в арбитражном судопроизводстве / В. Анохин // Арбитражный и гражданский процесс. – 2007. – № 4. – С. 7.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2011 р.

N. Ivanyuta

FEATURE OF SECURITY FOR A CLAIM ON THE STAGES OF ECONOMIC LEGAL PROCEEDING

In the scientific article research of question in relation to the decision of features of security for a claim on the stages of the economic legal proceeding.

УДК 352.07

С. С. Квач

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА СКЛАДОВА МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дана стаття присвячена дослідженню питань використання міжнародних договорів у якості джерел муніципального права України. В Україні на сьогодні